

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudce JUDr. Ivo Pospíšila a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **S. K.**, zastoupen Mgr. Vladimírem Churcevem, advokátem se sídlem Koněvova 2660/141, Praha 3, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 4. 2020, č. j. OAM-489/LE-LE05-LE05-2019, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2020, č. j. 1 Az 24/2020-52,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce, Mgr. Vladimíra Churceva, advokáta, náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši **3.400 Kč** do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Řízení před žalovaným

[1] Žalobce podal dne 28. 11. 2019 žádost o mezinárodní ochranu. Učinil tak z vazební věznice v době trvání předběžné vazby. Do ní je vzat v rámci vydávacího (extradičního) řízení do Ruské federace, neboť ruské státní orgány požádaly o jeho vydání za účelem trestního stíhání pro majetkovou trestnou činnost (podvod).

[2] K důvodům podání žádosti uvedl, že v Rusku byl opakovaně odsouzen za majetkovou trestnou činnost a uvězněn, naposled od roku 2011 do roku 2017, kdy byl ve vězení mučen. Již během uvěznění mu ruská bezpečnostní služba FSB pomohla

k propuštění z vězení o rok dříve a také s vyřízením cestovního pasu, aby mohl odcestovat do zahraničí. FSB mu pomáhala, neboť měl pro ni a další zapojené orgány (osoby z prokuratury, ministerstva vnitra a vyšetřovacího výboru) vyzvednout zbylé peníze z jeho trestné činnosti, které byly uloženy v bance na Britských Panenských ostrovech (konkrétně šlo o dva miliony euro). Z Ruska odcestoval v roce 2017, přestože byl v té době umístěn do ročního domácího vězení, neboť jej vydíraly policejní složky a požadovaly po něm tyto peníze. To trvalo i během jeho pobytu v zahraničí. Policie mu hrozila, že pokud nezaplatí, zfalšují proti němu trestní stíhání, vyhlásí mezinárodní pátrání a následně jej budou ve vězení mučit. Dle žalobce tvrdí, že jim během svého pobytu v Evropě určitou část obnosu již zaplatil. V roce 2019 proti němu ruské orgány zahájily trestní stíhání a vyhlásily mezinárodní pátrání, neboť se jim měla přihlásit jedna z osob poškozených podvody páchanými žalobcem, přičemž tato část jeho trestné činnosti nebyla předmětem původního stíhání z roku 2011. Žalobce se domnívá, že je stíhán za trestnou činnost, za kterou však již byl odsouzen, resp. že poškozená osoba, na jejíž popud bylo trestní stíhání zahájeno, se spojila s místní policií. Žalobce se obává, že v případě návratu bude uvězněn a mučen za účelem získání zbylých peněz, možná bude dokonce zabit, neboť mu policie neuvěří, že je již nemá.

[3] Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), neudělil. Dle žalovaného mu nepřísluší hodnotit důvodnost či naopak vykonstruovanost trestního stíhání, neboť to je v pravomoci orgánů činných v trestním řízení v zemi původu. Nadto žalobce ani neuvedl žádnou skutečnost, ze které by vyplývalo, že trestní řízení je skutečně vykonstruované, nespravedlivé, nezákonné nebo zmanipulované. Nepatří k osobám, na nichž by měl ruský režim zvýšený zájem a jehož trestní řízení by proto ovlivňoval.

[4] Ve vztahu k podmínkám v ruských věznicích žalovaný konstatoval, že v nich existují problémy (jejich přeplněnost, nedostatečná saturace hygienických potřeb, případné násilí vůči vězněným osobám). Ze zpráv o zemi původu však nevyplývá, že by žalobci mělo v případě uvěznění automaticky hrozit mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání. Žalobce neuvedl a žalovaný nezjistil žádné věrohodné informace, ze kterých by vyplývalo, že takové jednání reálně hrozí. Jak vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu, pouhá možnost špatného zacházení nepředstavuje sama o sobě skutečné nebezpečí vážné újmy a nemá za následek porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) - a nepředstavuje tedy důvod pro udělení doplňkové ochrany. Vždy je nezbytné prokázat, že s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu je důvodné se domnívat, že k mučení či nelidskému zacházení může dojít právě v dané věci.

[5] Žalovaný nadto odkázal na garance poskytnuté Generální prokuraturou Ruské federace v rámci extradičního řízení, kterými se mj. zaručila, že nedojde k porušení práv žalobce (nebude vystaven mučení ani nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání) ani mezinárodních závazků, že diplomatickému zastoupení ČR bude kdykoli umožněno žalobce navštívit a že žalobce bude umístěn do zařízení naplňujícího standardy Úmluvy. Námitky žalobce stran neúčinnosti těchto záruk žalovaný označil za irelevantní či rozporná s jeho jinými tvrzeními.

II. Řízení před městským soudem

[6] Žalobce brojil proti rozhodnutí žalovaného žalobou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Ten napadené rozhodnutí zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Nejprve se ztotožnil s žalovaným v závěru, že se nejedná o vykonstruované trestní stíhání, neboť žalobce sám tvrdil, že trestní stíhání má reálný základ, žalobce byl v roce 2011 odsouzen pouze za část způsobené škody a městskému soudu se tedy nejví jako podezřelý, že bylo zahájeno další trestní stíhání.

[7] Městský soud naopak přisvědčil námitce žalobce o nepřezkoumatelnosti důvodů rozhodnutí a o nedostacích ve zjištění skutkového stavu týkajícího se stavu ruského vězeňství a spolehlivosti záruk poskytnutých v rámci extradičního řízení, tedy o nedostatečném posouzení existence hrozby reálného nebezpečí vážné újmy (důvodu pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu).

[8] Žalovaný se totiž dostatečně nezabýval diplomatickými zárukami tak, jak jej k tomu zavazuje relevantní judikatura, konkrétně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2019, č. j. 5 Azs 235/2019-25, a nálezk Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, vycházející z judikatury ESLP. Žalovaný pouze odkázal na jejich obsah. Žalobce proti nim přitom během správního řízení vnesl námitky (záruky poskytla Moskva, nikoli od ní 700 km vzdálený Saransk; během výkonu předchozího trestu byl mučen). Žalovaný se nezabýval tím, zda jsou hrozba mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení v žalobcově případě pouhou možností, či zda existuje reálné nebezpečí, že k újmě na jeho absolutních právech zaručených čl. 2 a čl. 3 Úmluvy skutečně dojde. Nezabýval se stavem dodržování lidských práv v Ruské federaci ve vztahu k podmínkám ve věznicích, aby mohl zhodnotit, zda jsou vůbec poskytnuté záruky reálné. Systémové nedostatky v ruských věznicích přitom ve své judikatuře pojmenoval i ESLP (rozsudek ESLP ve věci *Ananyev a další v. Rusko*, č. 42525/07 a č. 60800/08).

[9] Z výše uvedených důvodů proto městský soud žalovaného zavázal, aby v dalším řízení na podkladě informací o zemi původu (včetně těch, které navrhl žalobce) posoudil, zda nadále existují důvody domnívat se, že v Rusku dochází k systémovým nedostatkům, pokud jde o podmínky ve vazebních věznicích, které by vedly k ohrožení života žalobce či k riziku nelidského či ponižujícího zacházení, a na základě získaných poznatků se podrobně zabýval tím, zda jsou záruky poskytnuté Generální prokuraturou Ruské federace v případě žalobce dostatečné, spolehlivé a zda lze očekávat, že budou v praxi dodržovány.

III. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[10] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a navrhl zrušení napadeného rozsudku. Nesouhlasí s městským soudem v tom, že žádost neposoudil na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu. Stav ruských věznic a spolehlivost záruk zkoumal na str. 12, 13 a 14 rozhodnutí a na tuto část rozhodnutí odkazuje. Z judikatury citované v rozhodnutí vyplývá, že za pronásledování nelze považovat ani trestní stíhání v prostředí nedosahujícím

běžné úrovni západních států. Mezinárodní ochrana není nástrojem, jehož účelem je vyhnout se negativním důsledkům trestního stíhání v zemi původu. Azylově relevantním důvodem nejsou ani excesy při vyšetřování, ačkoli k nim dochází opakovaně, ani obecně tvrdá praxe orgánů činných v trestním řízení, nedosahuje-li nelidských rozměrů. V žalobcově případě nebyla prokázána žádná skutečnost, že k mučení a nelidskému zacházení může dojít. To, že žalobce označuje různé aspekty svého trestního stíhání za podivné či zmanipulované, ještě nesvědčí o skutečně hrozící vážné újmě. Stěžovatel odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 Azs 447/2019-30, a usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1716/18.

[11] Kasační stížnost je dle stěžovatele přijatelná, neboť napadený rozsudek nerespektuje ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu (konkrétně v předchozím bodě zmíněný rozsudek). Přijatelnost kasační stížnosti vyplývá rovněž z toho, že se městský soud nezabýval judikaturou, na kterou odkazoval stěžovatel ve svém rozhodnutí, a naopak použil judikaturu, která není na danou věc přílehlavá. Odkazovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu se totiž týká zranitelné osoby a nález Ústavního soudu se věnoval extradičnímu řízení. Nadto není pochyb o tom, že Saransk se nachází pod kontrolou centrální moci.

[12] Žalobce ve vyjádření uvedl, že Nejvyšší správní soud by měl kasační stížnost odmítnout pro nesplnění podmínek řízení a pro její nepřipustnost. Stěžovatel ji totiž podal dříve, než byl napadený rozsudek doručen právnímu zástupci žalobce, a tedy před nabytím jeho právní moci. K věcné argumentaci stěžovatele nejprve uvedl, že není zřejmé, proč cituje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 Azs 447/2019-30. Skutečnost, že byl žalobce dříve trestán za majetkovou trestnou činnost, nezakládá důvod pro porušování jeho lidských práv. Nadto tvrdil dostatek skutkových okolností, které odůvodňují obavu ze zásahu do těchto práv. Stěžovatel nevynaložil žádné úsilí k posouzení, zda existují vážné důvody domnívat se, že mučení se již nebude opakovat. Naopak k tomuto závěru dospěl zcela svévolně, na základě vlastního uvážení a v rozporu s podklady obsaženými ve správním spise.

[13] Není zřejmé, na základě čeho stěžovatel dovozuje, že diplomatické záruky poskytl příslušné ruské orgány a zda generální prokuratura skutečně poskytnuté záruky na svém území vymáhá či zda je k jejich poskytnutí vůbec oprávněna. Není rovněž zřejmé, proč se stěžovatel domnívá, že české diplomatické zastoupení v Rusku může efektivně vykonávat kontrolu dodržování příslušných garancí. Vysvětlení stěžovatele, že jsou mu některé skutečnosti známy ze všech zpráv o zemi původu i obecně známých skutečnostech, aniž by je konkretizoval, nemůže obstát jako dostatečné odůvodnění správního orgánu.

[14] Konstatování, že rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2019, č. j. 5 Azs 235/2019-25, není na věc aplikovatelný, neboť v daném případě se jednalo o zranitelnou osobu, neobstojí, neboť městský soud vysvětlil, proč některé závěry použil i na případ žalobce. Odkaz na nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, je případný, neboť zásady extradičního řízení jsou aplikovatelné i v azylovém řízení. Naopak citace usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1716/18, neodpovídá reálnému obsahu usnesení, neboť to se o Ruské federaci vůbec nezmiňuje.

[15] Žalobce k vyjádření doložil kopii rozhodnutí Leninského obvodního soudu v Saransku ze dne 10. 9. 2020 o rozporu usnesení o vyhlášení pátrání po žalobci a usnesení o vznesení obvinění proti žalobci s ruskými zákony a základním právem na spravedlivý proces a obhajobu. Rozhodnutí má dokládat, že dokumenty, na základě kterých bylo žádáno o vydání žalobce do Ruska, jsou zfalšované a že trestní stíhání je vykonstruované. Také potvrzuje věrohodnost žalobce.

[16] Ze všech výše uvedených důvodů žalobce navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl jako nepřipustnou či jako nepřijatelnou, případně ji jako nedůvodnou zamítl.

IV. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[17] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti. Napadený rozsudek je rozhodnutím, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen svou zaměstnankyní s vysokoškolským právnickým vzděláním požadovaným pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační soud se také zabýval námitkou žalobce, dle kterého nejsou splněny jiné podmínky řízení (§ 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.), neboť stěžovatel podal kasační stížnost proti nepravomocnému rozsudku (před doručením kasační stížnosti právnímu zástupci žalobce).

[18] Dle § 106 odst. 2 s. ř. s. platí, že *kasační stížnost musí být podána do dvou týdnů od doručení rozhodnutí*. Platí tedy, že lhůta není závislá na právní moci rozsudku. Každý z účastníků má vlastní lhůtu k podání kasační stížnosti, která počíná plynout od doručení kasační stížnosti právě této osobě.

[19] Soud ze spisu městského soudu ověřil, že stěžovateli byl napadený rozsudek doručen dne 21. 7. 2020 a dne 3. 8. 2020 podal kasační stížnost. Nejvyšší správní soud proto konstatoval, že kasační stížnost je podána včas (resp. nikoli předčasně). Na tom nic nemění skutečnost, že žalobce městskému soudu dne 29. 5. 2020 předložil plnou moc udělenou advokátovi Mgr. Vladimíru Churchevovi dne 27. 5. 2020 a stejného dne advokátka JUDr. Markéta Dardová městskému soudu sdělila, že ke dni 27. 5. 2020 ukončila právní zastoupení žalobce, a městský soud přesto doručil napadený rozsudek nejprve původní právní zástupkyni žalobce, konkrétně dne 21. 7. 2020, a teprve dne 7. 8. 2020 současněmu právnímu zástupci žalobce.

[20] Po posouzení formálních náležitostí kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda je kasační stížnost ve smyslu § 104a s. ř. s. přijatelná. Jedná se totiž o kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, a je proto nutné posoudit, zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musel by ji soud odmítnout jako nepřijatelnou.

[21] Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž interpretoval neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. O přijatelnou kasační stížnost se dle uvedeného usnesení může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly

vůbec nebo nebyly plně vyřešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[22] V nyní posuzované věci Nejvyšší správní soud musel zohlednit specifické postavení stěžovatele – správního orgánu. Kasační stížnost jistě může být ve smyslu § 104a s. ř. s. přijatelná i v případě, že je podána žalovaným, avšak pouze z důvodu zásadního pochybení krajského soudu, které by spočívalo v tom, že krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva, případně, že nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, nebo usnesení ze dne 26. 11. 2014, č. j. 3 Azs 184/2014-24). Stěžovatel městskému soudu vytýká, že nerespektoval ustálenou judikaturu, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 Azs 447/2019-30. Z toho kasační soud dovozuje, že stěžovatel soudu vytýká nerespektování ustálené judikatury týkající se otázky, v jaké míře je v řízení o mezinárodní ochraně správní orgán povinen zabývat se zárukami, které byly poskytnuty přijímajícím státem v rámci extradičního řízení. Takové odchýlení nelze *prima facie* vyloučit a Nejvyšší správní soud proto shledal kasační stížnost jako **přijatelnou**.

[23] Poté, co Nejvyšší správní soud shledal, že je kasační stížnost přijatelná, přezkoumal napadený rozsudek městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů a ověřil přitom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Dospěl přitom k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

[24] Nejprve se soud zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozsudku [kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Shledal, že se městský soud věnoval podstatě žalobní argumentace a srozumitelně vysvětlil, proč ji považuje za důvodnou. Rozsah soudního přezkumu před městským soudem vymezil svou žalobní argumentací žalobce, nikoli stěžovatel, a nepřezkoumatelnost rozsudku tak jistě nemůže založit stěžovatelem namítaná skutečnost, že se městský soud nevypořádal s obsahem judikatury, kterou stěžovatel zmiňoval ve svém rozhodnutí. Napadený rozsudek proto je přezkoumatelný.

[25] Stěžovatel dále nesouhlasí s právním posouzením otázky, zda jeho rozhodnutí zrušené městským soudem trpí vadou nepřezkoumatelnosti a nedostatečně zjištěného skutkového stavu [kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Stěžovatel v rozporu s názorem městského soudu tvrdí, že skutkový stav stran kvality a spolehlivosti poskytnutých diplomatických záruk zjistil dostatečně a ve svém rozhodnutí se zárukami i dostatečně zabýval.

[26] Právě tyto záruky přitom mají zajistit, že v případě předání do Ruské federace žalobci nehrozí skutečné nebezpečí vážné újmy v podobě mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, kterému by byl vystaven ve věznici, a tedy není důvod pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a odst. 2 zákona o azylu.

[27] Nejvyšší správní soud musí proto zodpovědět dvě stěžejní otázky – zaprvé, jaká míra zkoumání poskytnutých diplomatických záruk je po žalovaném požadována, a zadruhé, zda žalovaný této povinnosti dostál.

[28] Problematikou diplomatických záruk poskytnutých přijímajícím státem v rámci extradičního řízení se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 18. 9. 2019, č. j. 5 Azs 235/2019-25. V této věci vycházel mj. z nálezů Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19. Na obě tato rozhodnutí odkazoval i městský soud.

[29] Nejvyšší správní soud v daném rozsudku vyslovil, že jakkoli řízení ve věci extradice a řízení ve věci udělení mezinárodní ochrany představují dvě samostatná řízení, nelze říci, že by nebyla nijak provázána. Propojuje je nejen konkrétní osoba jako taková, ale především nutnost dbát na dodržení principu *non-refoulement*, tj. principu nenavrácení cizince do jiného státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo osobní svoboda na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků), resp. v němž by mu hrozilo, že bude porušeno jeho právo na život (čl. 2 Úmluvy) nebo že bude vystaven mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 Úmluvy) – k tomu srov. např. rozsudky ESLP ve věcech *Soering v. Spojené království*, č. 14038/88, *Cruz Varas a další v. Švédsko*, č. 15576/89, *Shamayev a ostatní v. Gruzie a Rusko*, č. 36378/02, či *Saadi v. Itálie*, č. 37201/06 (bod 27 rozsudku). Co se týče poslušnosti rozhodnutí ve věci extradice a ve věci mezinárodní ochrany, rozhodnutí o povolení vydání nesmí nastat dříve, než bude pravomocně skončeno řízení o mezinárodní ochraně, vč. případného navazujícího soudního přezkumu (nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. III. ÚS 1924/18, *Nikulin*).

[30] V případě hrozby porušení zákazu špatného zacházení mohou reálnost nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu snížit právě diplomatické záruky přijímajícího státu. Diplomatické záruky jsou ujednáním mezi dvěma státy, jimiž stát, který přijímá osobu, poskytuje státu, který osobu navrácí, záruku (závazek), že s osobou, které se tato záruka týká, bude nakládáno v souladu s podmínkami stanovenými v tomto ujednání, resp. dle závazků stanovených mezinárodním právem [United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). UNHCR Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection. Geneva, 2006, bod 1, dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/44dc81164.html>]. Státy původu se tak zavazují vyloučit riziko porušení lidských práv tím, že nad rámec svých současných povinností garantují dodržování podmínek sjednaných v zárukách (bod 79 a 80 nálezů sp. zn. II. ÚS 2299/19).

[31] Spolehnout se na diplomatické záruky lze pouze tehdy, pokud jsou vhodným prostředkem k odstranění nebezpečí, jež hrozí dotčené osobě (účinně minimalizují riziko špatného zacházení po návratu), a zároveň pokud je lze v dobré víře považovat za spolehlivé. Čl. 3 Úmluvy tedy nebude porušen, pokud v konkrétním případě budou diplomatické záruky dostatečné k tomu, aby odstranily reálné nebezpečí špatného zacházení. Váha těchto ujištění záleží na okolnostech, které v uvedené době převažují, viz rozsudek ESLP ve věci *Othman (Abu Qatada) v. Spojené království*, č. 8139/09 (srov. bod 80 nálezů).

[32] Zcela zásadní roli zde přitom představuje stát, do kterého má být dotyčná osoba navracena (vydána) a který v této souvislosti poskytuje záruky. Pokud totiž půjde o stát, kde dochází k systematickému porušování lidských práv, zejm. práv podle čl. 2 a čl. 3 Úmluvy, která jsou absolutní, ani poskytnutí či sjednání individuálních záruk nemusí být shledáno dostatečným; srov. např. rozsudky ESLP ve věcech *Chahal v. Spojené království*, č. 22414/93, *Saadi v. Itálie*, č. 37201/06, *Ismoilov a další v. Rusko*, č. 2947/06, v nichž nebyly přijaty záruky právě z důvodu závažného a přetrvávajícího či systematického porušování lidských práv v přijímajícím státě či z důvodu vágních a zcela obecných formulací ze strany přijímajícího státu (srov. bod 32 rozsudku a bod 81 nálezu). Je proto třeba důkladně posoudit dodržování lidských práv v dané zemi (vč. jejího soudního a vězeňského systému) a zhodnotit, zda takový stav vůbec umožňuje přijetí jakýchkoli záruk (bod 34 rozsudku č. j. 5 Azs 235/2019-25).

[33] V případech, kdy přijímající stát poskytne záruky, nejsou tyto záruky samy o sobě dostatečné k zajištění náležité ochrany před nebezpečím porušení principu *non-refoulement*. Existuje proto povinnost přezkoumat, zda praktické uplatňování záruk poskytuje skutečnou garanci, že u žadatele nedojde jeho navrácením k ohrožení života nebo k nebezpečí špatného zacházení. To zvláště za situace, kdy žadatel sám zpochybňuje kvalitu a spolehlivost některých záruk, které byly v jeho případě poskytnuty. Je třeba, aby správní orgán zvážil všechny relevantní faktory nastíněné zvláště v rozsudku ESLP ve věci *Othman (Abu Qatada) v. Spojené království*, č. 8139/09. Ten je z hlediska posuzování kvality a důvěryhodnosti diplomatických záruk zcela zásadní, neboť zde soud vymezil 11 faktorů, k nimž je nutno přihlížet (srov. bod 33 rozsudku a bod 82 nálezu).

[34] ESLP vymezil v bodě 189 citovaného rozsudku otázky, které je nutné zodpovědět, konkrétně:

- (i) jestli má příslušný soud možnost seznámit se s podmínkami těchto diplomatických záruk;
- (ii) jestli jsou záruky dostatečně konkrétní, anebo naopak vágní a příliš obecné;
- (iii) kdo záruky poskytl a jestli je tato osoba oprávněna zavazovat přijímající stát;
- (iv) v případě, že tyto záruky vydala ústřední vláda přijímajícího státu, jestli lze očekávat, že jimi budou vázány i místní úřady;
- (v) jestli se záruky vztahují k zacházení, které je v přijímajícím státě v souladu se zákonem či nikoli;
- (vi) jestli záruky poskytl smluvní stát Rady Evropy;
- (vii) délku a význam dvoustranných vztahů přijímajícího a vydávajícího státu, včetně toho, jestli přijímající stát v minulosti dodržoval podobné poskytnuté záruky;
- (viii) jestli lze ověřit dodržení uvedených záruk objektivním způsobem prostřednictvím diplomatických či jiných monitorujících mechanismů, včetně nerušeného přístupu k právním zástupcům dotčené osoby;
- (ix) jestli je v přijímajícím státě efektivní systém ochrany proti mučení, včetně toho, zda je ochoten spolupracovat s mezinárodními monitorujícími mechanismy (včetně neziskových organizací zabývajících se ochranou lidských práv na mezinárodní úrovni) a jestli je ochoten vyšetřovat tvrzení o mučení a za mučení odpovědné osoby potrestat;

*(x) jestli byl dotyčný v minulosti vystaven špatnému zacházení v přijímajícím státě a
(xi) jestli již zkoumaly spolehlivost poskytnutých záruk vnitrostátní soudy ve
vydávajícím státu, který je smluvní stranou Úmluvy.*

[35] Právě tato kritéria vymezená ESLP ve věci *Othman* shrnul i Ústavní soud ve výše citovaném nálezu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, na který v napadeném rozsudku odkázal městský soud. Není tedy pravdou, že by závěry Ústavního soudu nebyly na projednávanou věc přílehlavé, jak tvrdí stěžovatel, jen z toho důvodu, že v dané věci se jednalo o extradiční řízení. Jak je zřejmé z citovaných bodů nálezu, Ústavní soud se v něm zabýval povahou diplomatických záruk a s odkazem na judikaturu ESLP vymezil, co je nutné zvážit, pokud se vydávající stát hodlá na diplomatické záruky spolehnout. Z obsahu napadeného rozsudku je zřejmé, že městský soud nález Ústavního soudu cituje právě pro upřesnění kritérií vymezených ESLP, která Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 5 Azs 235/2019 nevyjmenoval, ale pouze na ně odkázal.

[36] Stěžovatel správně poukázal na to, že situace ve věci sp. zn. 5 Azs 235/2019 se od nyní projednávaného případu skutečně skutkově liší v tom, že nyní nejde o zájmově motivované trestní stíhání. Městský soud totiž potvrdil, že není vykonstruované, neboť má reálný základ, daný tím, že v roce 2011 byl žalobce odsouzen pouze za část spáchané trestné činnosti. A žalobce ani není zranitelnou osobou. Přestože v rámci správního řízení žalobce tvrdil, že má srdeční nedostatečnost a vysoký krevní tlak, sám dodal, že bere léky a nemá žádné zvláštní potřeby či omezení. Z rozsudku ze dne 18. 9. 2019, č. j. 5 Azs 235/2019-25, však nevyplývá, že by v něm vymezené závěry měly být aplikovatelné pouze ve vztahu k zranitelným osobám, jejichž trestní stíhání má politický podtext.

[37] Stěžovatel dovozuje neaplikovatelnost vymezených podmínek zkoumání diplomatických záruk z pozdějšího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 Azs 447/2019-30, a také z usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1716/18 (v nichž oba soudy posuzovaly azylové a extradiční řízení totožného cizince). V tomto stěžovatelem odkazovaném rozsudku však kasační soud posuzoval věrohodnost dokladů, ze kterých mělo vyplývat, že trestní stíhání žadatele není politicky motivováno. Vůči případu sp. zn. 5 Azs 235/2019 se vymezil toliko v hodnocení, že zde nejsou dány přesvědčivé důvody domnívat se, že jde o zájmový (politický) případ trestního stíhání. Obdobně jako v nynějším případě bylo s žadatelem vedeno trestní stíhání výhradně pro majetkovou trestnou činnost, konkrétně trestný čin podvodu, jímž způsobil vysokou škodu mnoha poškozeným. Nejvyšší správní soud v dané věci neshledal důvod pro zpochybňování záruk poskytnutých v rámci extradičního řízení, k čemuž dospěl mj. pro absenci žadatelovy zranitelnosti, pro charakter spáchané trestné činnosti i další skutkové okolnosti případu. Nicméně v dané věci ani žadatel poskytnuté záruky nezpochybňoval. V tom se situace odlišuje od nyní projednávaného případu.

[38] Z výše uvedeného vyplývá následující – pokud žadatel sám zpochybňuje kvalitu a spolehlivost některých záruk, které byly v jeho případě poskytnuty, správní orgán má povinnost přezkoumat, zda stav dodržování lidských práv v přijímajícím státě vůbec umožňuje přijetí takových záruk, a také, zda praktické uplatňování záruk poskytuje skutečnou garanci, že u žadatele nedojde jeho navrácením k ohrožení života

nebo k nebezpečí špatného zacházení. Činí tak v souladu s kritérii shrnutými v bodě 34, a to zvláště ve vztahu k těm, jejichž problematičnost žadatel sám v průběhu řízení vznese.

[39] V projednávaném případě žalobce namítal, že záruky přijaly centrální moskevské úřady a nikoli místní v Saransku (kritérium iv) a že již v minulosti byl mučen a proti takovému zacházení se neměl možnost bránit (kritérium x a ix). S posledně jmenovanými tvrzeními se stěžovatel nevypořádal vůbec. Ve vztahu k absenci kontroly nad místními orgány v Saransku podotkl pouze to, že Ruská federace má vysoce centralizovaný systém státní správy, veškeré regionální úřady podléhají plné kontrole na federální úrovni a vládní moc je silně koncentrovaná v ústředních státních orgánech. Tyto závěry čerpal pouze z obecných informací ze zpráv o zemi původu, ze kterých vyplývá, že vládnutí v Rusku je založeno na vysoké úrovni centralizace. Stěžovatel se však vůbec nezabýval praktickým fungováním dohledu nad místními vyšetřovacími a vězeňskými orgány. Přitom ze zpráv o zemi původu naopak vyplývá, že v zásadě neexistují účinné ochranné mechanismy proti mučení a svévoli ze strany příslušníků vězeňské služby (viz Ruská federace. Informace OAMP ze dne 25. 6. 2018, Vězeňství: Struktura, podmínky, lékařské péče a ochranné mechanismy, část 5.)

[40] Nejvyšší správní soud se tedy neztotožňuje se stěžovatelem v tom, že městský soud dospěl k nesprávnému právnímu posouzení věci, pokud shledal, že stěžovatel ve vztahu k poskytnutým diplomatickým zárukám nedostatečně zjistil skutkový stav a své rozhodnutí nedostatečným odůvodněním zatížil nepřezkoumatelností. Hodnocení obsažené na str. 12 - 14 rozhodnutí stěžovatele, na které odkazuje v kasační stížnosti, dostatečně neodůvodňuje spolehlivost a kvalitu diplomatických záruk.

[41] V dalším řízení bude stěžovatel postupovat tak, jak jej k tomu zavázal městský soud (bod 9 tohoto rozsudku). Nejprve přezkoumá, zda stav dodržování lidských práv v Rusku vůbec umožňuje přijetí poskytnutých záruk (a to zvláště ve vztahu k judikatuře ESLP pojednávající o závažných, přetrvávajících a systematických problémech v ruských věznicích), a poté posoudí, zda praktické uplatňování těchto záruk poskytuje skutečnou garanci, že u žalobce nedojde jeho navrácením k mučení nebo k nebezpečí špatného zacházení. Učiní tak v souladu s kritérii shrnutými v bodě 34, a to zvláště ve vztahu k faktorům uvedeným pod čísly iv, ix a x.

[42] Stěžovatel si v dalším řízení vyžádá spis vedený v rámci extradičního řízení. Ze správního spisu totiž nevyplývá, že by tak učinil. Ve spise je založen pouze dopis Generální prokuratury Ruské federace adresovaný ministryni spravedlnosti ČR, obsahující velmi obecné záruky (bod 5 tohoto rozsudku). Není důvodu, aby skutečnosti týkající se žalobce a vyplývající z diplomatických záruk nemohl stěžovatel zjistit z extradičního řízení (k tomu viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2016, č. j. 9 Azs 170/2016-19). V praxi je naopak žádoucí, aby stěžovatel v azylovém řízení využil poznatky a podklady, jež sloužily orgánům rozhodujícím o přípustnosti vydání, stejně jako orgány rozhodující v extradičním řízení mohou využít poznatků získaných v řízení o mezinárodní ochraně (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2010, č. j. 4 Azs 10/2010-110). Nic také nebrání tomu, aby stěžovatel odkázal na hodnocení kvality a spolehlivosti diplomatických záruk provedené orgány rozhodujícími o přípustnosti žalobcova vydání, pokud toto hodnocení bude dosahovat standardů shrnutých v bodě 38 tohoto rozsudku.

[43] V dalším řízení může naopak žalobce doložit i dokumenty, které připojil k vyjádření ke kasační stížnosti (bod 15 tohoto rozsudku).

[44] Zcela na závěr považuje kasační soud za nezbytné podotknout k tvrzení stěžovatele obsaženému v kasační stížnosti („*Nebyla prokázána žádná skutečnost, že k mučení a nelidskému zacházení může dojít.*“) následující. Pro zkoumání důvodnosti obav, že cizinec utrpí vážnou újmu (tj. pro hodnocení podmínek pro udělení doplňkové ochrany), je nutné vycházet z testu „reálného nebezpečí“. Rozborem tohoto pojmu se soud zabýval například v rozsudku ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82. „*Reálným nebezpečím nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situací stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. (...) Test ‚reálného nebezpečí‘ je vůči stěžovateli přísnější než test ‚přiměřené pravděpodobnosti‘. Ani test ‚reálného nebezpečí‘ ale nedosahuje intenzity trestního standardu ‚nade vší pochybnost‘.*“ Specifikem azylového řízení je rovněž zásada, že v případě pochybností se postupuje ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu, ze které vyplývá, že žadatel o mezinárodní ochranu nemusí nade vší pochybnost prokázat, že právě on bude v zemi původu podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003–89).

V. Závěr a náklady řízení

[45] Nejvyšší správní soud na základě shora uvedeného neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s.

[46] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení.

[47] Žalobci, jako v řízení o kasační stížnosti úspěšnému účastníkovi, náleží náhrada nákladů řízení ve výši 3.400 Kč. Tyto náklady sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby ve výši 3.100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], konkrétně za vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], a náhrady hotových výdajů za tento úkon v souladu s § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 300 Kč. Celkovou částku ve výši 3.400 Kč je stěžovatel povinen uhradit k rukám zástupce žalobce do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. února 2021

JUDr. Josef Baxa

předseda senátu